

Czynniki determinujące przeżywalność nowo powstałych przedsiębiorstw w Polsce

Danuta Zawadzka *, Agnieszka Kurdyś-Kujawska **,
Agnieszka Sompolska-Rzechuła***

Streszczenie: *Cel* – identyfikacja czynników mających wpływ na przeżywalność nowo powstałych przedsiębiorstw w Polsce.

Metodologia badania – postawiono tezę, iż stopień przeżywalności nowo powstałych przedsiębiorstw jest uzależniona w większym stopniu od czynników wewnętrznych niż zewnętrznych. Wśród czynników endogenicznych najistotniejsze są czynniki behawioralne związane z cechami właściciela/zarządzającego oraz dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania. W opracowaniu wykorzystano wyniki badań panelowych publikowanych corocznie przez GUS, obejmujących podstawowe informacje o warunkach powstania i działania oraz perspektywach rozwojowych przedsiębiorstw tworzonych w Polsce. Badania obejmują przedsiębiorstwa powstałe w latach 2003–2013 i aktywne rok po rejestracji działalności gospodarczej.

Wynik – przeżywalność nowo powstałych przedsiębiorstw jest rezultatem oddziaływania różnych czynników o charakterze behawioralnym, organizacyjnym i finansowym.

Oryginalność/wartość – wykazano silny związek między stopniem przeżywalności nowo powstałych przedsiębiorstw a cechami związanymi z osobą kierującą przedsiębiorstwem. Stopień przeżywalności przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności wzrasta wraz ze wzrostem odsetka przedsiębiorstw prowadzonych przez: osoby młode, osoby, dla których tworzone przedsiębiorstwo stanowi pierwszą pracę, oraz osoby legitymujące się wykształceniem średnim lub wyższym.

Słowa kluczowe: przeżywalność, nowo powstałe przedsiębiorstwa, czynniki endogeniczne, czynniki egzogeniczne

Kody klasyfikacji JEL: L26, M13

Wprowadzenie

Proces powstania i rozwoju przedsiębiorstw uwarunkowany jest wieloma czynnikami, które mogą się przyczyniać do sukcesu lub porażki rynkowej. Badania wskazują, iż około 30% nowo powstałych podmiotów kończy działalność przed upływem pierwszego roku

* dr hab. Danuta Zawadzka, prof. PK, Politechnika Koszalińska, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Finansów, 75-343 Koszalin, ul. Kwiatkowskiego 6e, e-mail: danuta.zawadzka@tu.koszalin.pl

** dr Agnieszka Kurdyś-Kujawska, Politechnika Koszalińska, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Finansów, 75-343 Koszalin, ul. Kwiatkowskiego 6e, e-mail: agnieszka.kurdys-kujawska@tu.koszalin.pl

*** dr Agnieszka Sompolska-Rzechuła, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Wydział Ekonomiczny, Katedra Zastosowań Matematyki w Ekonomii, 71-270 Szczecin, ul. Janickiego 31, e-mail: asompolska@zut.edu.pl

(Zawadzka, Kurdyś-Kujawska, 2016, s. 207). W badaniach naukowych czynniki determinujące przeżywalność przedsiębiorstw analizuje się według różnych ujęć i klasyfikacji. Podstawowy podział, według kryterium źródeł ich powstawania, grupuje czynniki na endogeniczne (wewnętrzne) i egzogeniczne (zewnętrzne). Do pierwszych z wymienionych zalicza się cechy przedsiębiorstwa (ze szczególnym uwzględnieniem jego zasobów), jego wiek, wielkość, źródła finansowania, czynniki związane z cechami właściciela/zarządzającego. Do uwarunkowań zewnętrznych – czynniki makrootoczenia, mezootoczenia (otoczenia regionalnego) i mikrootoczenia (otoczenia konkurencyjnego) (Pasieczny, Kłobukowski, 2015, s. 41). Inne ujęcie dzieli czynniki wpływające na przeżywalność nowo powstałych podmiotów na: 1) te, które związane są z cechami przedsiębiorcy; 2) wynikające z charakterystyki przedsiębiorstwa oraz 3) czynniki zewnętrzne (Schutjens, Wever, 2000, s. 135–153). Gartner (1985, s. 698–702) w badaniach odnosi się do: indywidualnych zdolności przedsiębiorcy, działań i procesów nakierowanych na założenie przedsiębiorstwa, rodzaju przedsiębiorstwa, otoczenia przedsiębiorstwa. Acs, Armington i Zhang (2007, s. 367–392) wskazują na trzy kategorie czynników: odnoszące się do przedsiębiorstwa, wynikające z otoczenia gospodarczego oraz specyficzne czynniki związane z lokalizacją. Zdolność do przetrwania rośnie wraz z wielkością nowo powstałego przedsiębiorstwa (Evans, 1987, s. 567–81; Dune, Roberts, Samuelson, 1989, s. 671–698). Wynika to głównie z efektu skali, dostępu do wykwalifikowanej kadry oraz możliwości dywersyfikacji działalności. W badaniach podkreśla się dużą rolę struktury przemysłu w regionie (Fritsch, 1997, s. 437–448; Renski, 2015, s. 458–480), w tym warunków powstania i rozwoju przedsiębiorstw w określonych branżach (Gerosky, 1995, s. 413–614). Bielawska (2005, s. 62–75) zauważa, iż istotnym czynnikiem warunkującym przetrwanie i rozwój przedsiębiorstw jest dostęp do kapitału ze źródeł zewnętrznych. Niewielkie możliwości zaspokojenia luki kapitałowej wpływają na niską aktywność inwestycyjną, brak możliwości rozwoju potencjału rynkowego, a także problemy z płynnością finansową (Huyghebaert, Gaeremynck, Roodhooft, Van de Gucht, 2000, s. 627–651; Nehrebecka, Dzik, 2013, s. 53). W nurt tej argumentacji wpisują się również Gawryś (2013, s. 131), Lisowska i Ropega (2010, s. 208), Beck i Demirguc-Kunt (2006, s. 2931–2943), Hazudin, Kader, Tarmuji, Ishak i Ali (2015, s. 436–443), Fielden, Davidson i Makin (2000, s. 295–304).

Kluczową rolę w procesie powstawania i rozwoju przedsiębiorstw, obok czynników finansowych i uwarunkowań rynkowych, pełni kapitał ludzki (Baptista, Karaöz, Mendonca, 2014, s. 831–847; Unger, Rauch, Frese, Rosenbush, 2011, s. 341–358). Mierzy się go między innymi poziomem wykształcenia przedsiębiorcy-założyciela, przebytymi szkoleniami, doświadczeniem. Bardzo duże znaczenie odgrywają jego cechy indywidualne oraz motywacja. Cauchie i Vaillant (2016, s. 186–211) wykazali, iż wraz z wykształceniem zwiększają się kwalifikacje przedsiębiorców oraz świadomość uwarunkowań podejmowanych decyzji finansowych i inwestycyjnych, a także ich konsekwencji. W badaniach obserwowany jest pozytywny wpływ tej cechy na przeżywalność nowo powstałych podmiotów. Efekt ten wzmacniają odbyte przez założyciela szkolenia. Doświadczenie przedsiębiorcy wyrażone jego wiekiem jest ujemnie powiązane z przeżywalnością. Potwierdzają to wyniki Oberschachtsieka (2012,

s. 1–17). Skłonność do tworzenia nowych przedsiębiorstw jest wyższa w branżach, w których właściciele nabyli wcześniej doświadczenie (Shane, Venkataraman, 2000, s. 217–226). Znajomość uwarunkowań branżowych oraz rynkowych powoduje lokalizację podmiotu w miejscu zamieszkania założyciela podmiotu (Stam, 2007, s. 27–50; Dahl, Sorenson, 2009, s. 172–181). Obniżona motywacja u osób „przymuszonych” do założenia przedsiębiorstwa, na przykład wcześniej bezrobotnych (podlegających aktywnym formom przeciwdziałania bezrobociu, nakierowanych na kreowanie postaw przedsiębiorczych), wpływa negatywnie na przetrwanie przedsiębiorstwa znajdującego się we wczesnych etapach rozwoju (Babtista i in., 2014, s. 831–847). Z badań przeprowadzonych przez Pentor R.I. na zlecenie Fundacji Centrum Organizacji Pożyczkowych (Microfinance Centre for Central and Eastern Europe and the New Independent States) oraz Fundacji Kronenberga wśród mikroprzedsiębiorców znajdujących się we wczesnej fazie rozwoju (około 4 lata na rynku) wynika, iż źródłem sukcesu rynkowego nowo powstałego przedsiębiorstwa jest szybka dynamika wzrostu, profesjonalne zarządzanie przez wykształconych menedżerów oraz innowacyjna działalność na rynkach niszowych. Badani przedsiębiorcy wśród źródeł sukcesu wymieniali głównie czynniki natury psychologicznej (w tym cechy osobowościowe właściciela: wiarę w siebie, przekonanie do własnych racji), znajomość branży i otoczenia rynkowego, wcześniejsze doświadczenia zawodowe, zdolność pozyskania klientów oraz umiejętność znalezienia niszy rynkowej. Na uwagę zasługuje fakt podkreślenia przez badanych większego znaczenia uwarunkowań wewnętrznych przedsiębiorstw – ich cech – niż otoczenia przedsiębiorstwa (*Raport z badania...*, 2010, s. 14 i n.). Ważność znaczenia zdolności kierowniczych właściciela w początkowej fazie rozwoju potwierdziły wyniki badań Gurgula i Zajęca (2016, s. 391–407) oparte na modelach przyspieszonej porażki. Wykazali oni, iż indywidualne cechy przedsiębiorcy odpowiadają na wydłużenie/skrócenie spodziewanego czasu trwania na rynku średnio o około 36%.

Celem badań jest identyfikacja czynników mających wpływ na przeżywalność nowo powstałych przedsiębiorstw w Polsce. Uwzględniając dokonany przegląd dotychczasowych wyników badań, postawiono tezę, iż *stopień przeżywalności przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności jest uzależniony w większym stopniu od czynników wewnętrznych niż zewnętrznych. Wśród czynników endogenicznych najistotniejsze są czynniki behawioralne związane z cechami właściciela/zarządzającego oraz dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania.*

1. Materiał i metody badawcze

W opracowaniu wykorzystano wyniki badań panelowych przeprowadzanych i publikowanych corocznie przez GUS, obejmujących podstawowe informacje o warunkach powstania i działania oraz perspektywach rozwojowych przedsiębiorstw tworzonych w Polsce. Badania GUS prowadzone są metodą reprezentacyjną. Dobór próby oparty jest na schemacie losowania proporcjonalnego bez zwracania, o stałej frakcji i z warstwowaniem. Próba do

każdego cyklu badań dla jednostek zarejestrowanych w kolejnych latach obejmowała po 3 tys. podmiotów (wylosowana próba stanowiła średnio 1,2% całej rozpatrywanej populacji). W niniejszym opracowaniu badaniem objęto przedsiębiorstwa powstałe w latach 2003–2013 i aktywne rok po rejestracji działalności gospodarczej, to jest w latach 2004–2014. Zakres podmiotowy badań obejmuje podmioty małe, w tym mikroprzedsiębiorstwa, które dominują w grupie nowych przedsiębiorstw. Przedstawione w opracowaniu dane są wartościami przeciętnymi. Ze względu na ilościowy charakter badanych cech oraz liniową zależność pomiędzy cechami do oceny kierunku i siły zależności między nimi wykorzystano współczynnik korelacji liniowej Pearsona. Do badań przyjęto 13 czynników obejmujących 41 cech charakteryzujących nowo powstałe przedsiębiorstwa. Czynniki te podzielono na: 1) behawioralne (tj. płeć, wiek, wykształcenie, charakter poprzedniej pracy właściciela); 2) związane z organizacją przedsiębiorstwa (tj. rynek działania, rodzaj prowadzonej działalności, charakter powstania, zatrudnienie pracowników, trudności funkcjonowania) oraz 3) finansowe (tj. źródło pochodzenia środków finansowych, źródła finansowania nakładów inwestycyjnych, wynik finansowy).

2. Wyniki

W analizowanym okresie liczba aktywnych rok po rozpoczęciu działalności przedsiębiorstw wyniosła średnio 182 tys., wśród nich 92,25% stanowiły przedsiębiorstwa prowadzone przez osoby fizyczne. 82% podmiotów nie zatrudniało pracowników najemnych. Większość aktywnych przedsiębiorstw powstało jako nowe, to znaczy tworząc całkowicie nowe czynniki produkcji i miejsca pracy. Jedynie 4,2% jednostek powstało na bazie przedsiębiorstw już istniejących – w drodze różnego rodzaju przekształceń. Ponad połowa (51,5%) aktywnych rok po rejestracji przedsiębiorstw działała na rynku lokalnym. Na działalność na rynku krajowym i regionalnym zdecydowało się odpowiednio 26,5 i 15,3% nowo powstałych jednostek. Na rynku międzynarodowym działalność prowadziło średnio 6,4% aktywnych przedsiębiorstw. Biorąc po uwagę rodzaj prowadzonej działalności, najwięcej aktywnych przedsiębiorstw funkcjonowało w branży przemysłowej, a także związanej z obsługą nieruchomości i firm oraz ochroną zdrowia, najmniej zaś w branży pośrednictwa finansowego oraz hotelarstwie i gastronomii. W ponad połowie aktywnych przedsiębiorstw wystąpiły trudności związane z funkcjonowaniem i rozwojem. Największy ich odsetek stanowiły podmioty mające trudności o charakterze popytowym (34,8%). Spośród wszystkich aktywnych po pierwszym roku funkcjonowania jednostek większość prowadzona była przez mężczyzn (51,3%). Większym stopniem przeżywalności charakteryzowały się również podmioty prowadzone przez osoby w wieku 30–39 lat (34,8%) i poniżej 30 lat (32,9%). Wśród aktywnych przedsiębiorstw przeważały jednostki prowadzone przez osoby legitymujące się wykształceniem średnim lub wyższym (77,9%). Ze względu na charakter poprzedniej pracy największy udział w strukturze aktywnych przedsiębiorstw miały osoby, które wcześniej pozostawały bezrobotne lub dla których była to pierwsza praca (średnio 46%). Podstawowym

źródłem finansowania działalności aktywnych przedsiębiorstw były środki własne (średnio 81%). Kredyt bankowy oraz pożyczki od krewnych lub znajomych stanowiły odpowiednio 4,0 i 4,1%. Ponad 79% aktywnych przedsiębiorstw zakończyło pierwszy rok działalności dodatnim wynikiem finansowym. Straty wykazało średnio 20,6% podmiotów. Ponad 1/3 aktywnych przedsiębiorstw prowadziła działalność inwestycyjną. Podstawowym źródłem finansowania nakładów inwestycyjnych były środki własne (średnio 71,4%). Z kredytów bankowych korzystało średnio 19,3%, zaś z innych źródeł (w szczególności z subwencji i pożyczek) w pierwszym roku swojej działalności korzystało średnio 9,2% przedsiębiorstw.

Analiza wykazała, iż stopień przeżywalności nowo powstałych przedsiębiorstw jest silnie powiązany, w kierunku dodatnim, z odsetkiem nowo powstałych przedsiębiorstw prowadzonych przez mężczyzn oraz osoby w wieku 30–39 lat, czyli czynnikami behawioralnymi. Wzrost odsetka przedsiębiorstw kierowanych przez osoby odznaczające się powyższymi cechami powoduje wzrost przeżywalności przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności. Ponadto wystąpił silny dodatni wpływ odsetka nowo powstałych przedsiębiorstw, których właścicielami były osoby bezrobotne lub dla których tworzone przedsiębiorstwo stanowiło pierwszą pracę (tab. 1). Osoby te mają możliwość korzystania z różnych instrumentów pomocy finansowej w postaci jednorazowego wsparcia lub pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Środki te stanowią komplementarne wobec środków własnych źródła finansowania działalności i tym samym mogą się przyczyniać do wzrostu przeżywalności nowo powstałych przedsiębiorstw. Jednak trzeba pamiętać, iż analiza dotyczy przeżywalności pierwszego roku, a osoby bezrobotne uzyskujące dotacje na finansowanie fazy startowej przedsiębiorstwa są zobowiązane do działalności przez pewien czas. Wpływ tego czynnika należałoby badać w dłuższym okresie. Problemem w Polsce jest skala bankructw przedsiębiorstw po okresie wsparcia finansowego lub inkubacji (Czajkowska, 2013, s. 61–74). Nieco słabsze związki zauważono z odsetkiem nowo powstałych przedsiębiorstw z uwzględnieniem pozostałych cech charakteryzujących założyciela/zarządzającego. Przy czym należy zwrócić uwagę, iż umiarkowany wpływ, w kierunku dodatnim, na przeżywalność ma odsetek nowo powstałych przedsiębiorstw tworzonych przez osoby legitymujące się wykształceniem średnim lub wyższym, co jest zgodne z wyżej przytoczonymi wynikami badań Cauchie i Vaillanta oraz Obertschachtsieka. Brak lub bardzo słaby związek odnotowano w przypadku odsetka nowo powstałych przedsiębiorstw kierowanych przez osoby w wieku poniżej 30 lat oraz przedsiębiorców, którzy w poprzedniej pracy zatrudnieni byli na stanowisku kierowniczym. Stwierdzono, że odsetek przedsiębiorstw kierowanych przez kobiety oraz osoby w wieku powyżej 50 lat ujemnie wpływa na stopień przeżywalności nowo powstałych przedsiębiorstw.

Tabela 1

Wpływ odsetka nowo powstałych przedsiębiorstw na przeżywalność przedsiębiorstw, z uwzględnieniem czynników behawioralnych

Czynniki behawioralne	Wariant cech	Kierunek wpływu	Wartość współczynnika korelacji Pearsona	Siła zależności
Płeć	Kobieta	–	0,827	silna
	Mężczyzna	+	0,827	silna
Wiek	Poniżej 30 lat		0,184	brak
	30–39 lat	+	0,752	silna
	40–49 lat	–	0,646	umiarkowana
	Powyżej 50 lat	–	0,720	silna
Wykształcenie	Podstawowe lub zawodowe	–	0,538	umiarkowana
	Średnie lub wyższe	+	0,538	umiarkowana
Charakter poprzedniej pracy	Kierownik	+	0,185	bardzo słaba
	Pracownik	–	0,656	umiarkowana
	Bezrobotny/pierwsza praca	+	0,708	silna

Źródło: opracowania własne na podstawie danych GUS.

Biorąc pod uwagę czynniki związane z organizacją przedsiębiorstwa, najsilniejszy wpływ na stopień przeżywalności przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności miał odsetek nowo powstałych przedsiębiorstw utworzonych jako nowe, prowadzonych przez osoby fizyczne oraz w których pracowali tylko właściciele i wspomagający ich członkowie rodzin (tab. 2). Należy zauważyć, iż silny związek występuje również w przypadku odsetka przedsiębiorstw zatrudniających pracowników najemnych. Są to zależności w kierunku dodatnim, zatem zwiększenie odsetka wskazanych przedsiębiorstw powoduje wzrost przeżywalności. Stopień przeżywalności nowo powstałych przedsiębiorstw jest także bardzo silnie powiązany z odsetkiem nowo powstałych przedsiębiorstw utworzonych na bazie jednostek już istniejących, lecz jest to zależność ujemna. Oznacza to, że zwiększenie odsetka przekształconych przedsiębiorstw powoduje zmniejszenie stopnia przeżycia przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności. Silną korelację przeżywalności przedsiębiorstw odnotowano z odsetkiem podmiotów z branży budowlanej, handlowej oraz zajmujących się obsługą nieruchomości i firm, a także pozostałą działalnością usługową. Należałoby się spodziewać, iż trudności związane z funkcjonowaniem i rozwojem przedsiębiorstwa będą miały duży wpływ na stopień przeżywalności przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności. Stwierdzono natomiast, iż występował bardzo słaby związek między wzrostem przeżywalności a odsetkiem podmiotów zgłaszających trudności o charakterze podażowym (ograniczających produkcję) oraz popytowym (ograniczających sprzedaż wyrobów i usług) i podażowym łącznie. Jedynie w przypadku odsetka przedsiębiorstw wskazujących na występowanie trudności o charakterze popytowym odnotowano słaby związek.

Tabela 2

Wpływ odsetka nowo powstałych przedsiębiorstw na przeżywalność przedsiębiorstw, z uwzględnieniem czynników związanych z organizacją przedsiębiorstwa

Czynniki związane z organizacją przedsiębiorstwa	Wariant cech	Kierunek wpływu	Wartość współczynnika korelacji Pearsona	Siła zależności
Rynek działania	Krajowy	–	0,440	słaba
	Międzynarodowy	+	0,440	słaba
Sposób powstania	Nowe	+	0,975	bardzo silna
	Przekształcone	–	0,975	bardzo silna
Zatrudnienie pracowników najemnych	Tak	+	0,843	silna
	Nie	+	0,961	bardzo silna
Forma organizacyjno-prawna	Osoba fizyczna	+	0,960	bardzo silna
	Osoba prawna	+	0,131	bardzo słaba
Trudności w funkcjonowaniu	Popytowe	-	0,311	słaba
	Podażowe	+	0,198	bardzo słaba
	Popytowe i podażowe	+	0,281	bardzo słaba
Rodzaj prowadzonej działalności	Przemysł	+	0,674	umiarkowana
	Budownictwo	+	0,840	silna
	Handel	+	0,871	silna
	Hotele i gastronomia	+	0,642	umiarkowana
	Transport	+	0,630	umiarkowana
	Pośrednictwo finansowe	+	0,673	umiarkowana
	Obsługa nieruchomości i firm	+	0,886	silna
	Edukacja	+	0,658	umiarkowana
	Ochrona zdrowia	+	0,585	słaba
	Pozostała działalność usługowa	+	0,714	silna

Źródło: opracowania własne na podstawie danych GUS.

Odsetek nowo powstałych przedsiębiorstw z uwzględnieniem czynników o charakterze finansowym wykazywał silną korelację z przeżywalnością przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności jednostek finansujących działalność z innych niż kredyt bankowy zewnętrznych źródeł finansowania oraz które osiągnęły dodatni wynik finansowy (tab. 3). Są to zależności w kierunku dodatnim, zatem zwiększenie odsetka nowo powstałych przedsiębiorstw finansujących działalność z innych źródeł oraz osiągających zysk spowoduje zwiększenie stopnia przeżywalności przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności. Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania wpływa na decyzje operacyjne i inwestycyjne przedsiębiorstw, co przekłada się na osiągany zysk. Oznacza to, że wykorzystanie substytucyjnych wobec kredytu bankowego źródeł finansowania i możliwość finansowania zyskiem

determinują przetrwanie. Wyniki te potwierdzają wcześniejsze analizy, z których wynika, iż dostęp do kapitału ze źródeł zewnętrznych istotnie warunkuje przetrwanie przedsiębiorstw. Występuje także umiarkowana zależność między stopniem przeżywalności przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności a odsetkiem przedsiębiorstw finansujących działalność ze środków pochodzących od krewnych lub znajomych. Zatem wpływ na przeżywalność nowo powstałych przedsiębiorstw mogą mieć również mniejsze koszty związane z pozyskaniem kapitału lub brak takich kosztów.

Tabela 3

Wpływ odsetka nowo powstałych przedsiębiorstw na przeżywalność przedsiębiorstw, z uwzględnieniem czynników finansowych

Czynniki o charakterze finansowym	Wariant cech	Kierunek wpływu	Wartość współczynnika korelacji Pearsona	Siła zależności
Źródła finansowania działalności	Środki własne	–	0,551	słaba
	Pożyczki od krewnych lub znajomych	–	0,641	umiarkowana
	Kredyt bankowy		0,047	brak
	Inne	+	0,846	silna
Źródła finansowania nakładów inwestycyjnych	Środki własne		0,002	brak
	Kredyt bankowy	–	0,604	umiarkowana
	Inne	–	0,592	słaba
Wynik finansowy	Zysk	+	0,714	silna
	Strata	–	0,517	słaba

Źródło: opracowania własne na podstawie danych GUS.

Analiza wykazała brak związku między stopniem przeżywalności a odsetkiem przedsiębiorstw finansujących działalność kredytem bankowym oraz odsetkiem przedsiębiorstw finansujących nakłady inwestycyjne środkami pochodzącymi ze źródeł własnych. Należy zauważyć, iż wzrostowi odsetka nowo powstałych przedsiębiorstw finansujących nakłady inwestycyjne środkami pochodzącymi z kredytów bankowych towarzyszy spadek przeżywalności. Podobna sytuacja, jednak o słabszej sile, dotyczy odsetka podmiotów finansujących nakłady inwestycyjne z innych zewnętrznych źródeł finansowania.

Uwagi końcowe

Przeprowadzone badania umożliwiły sformułowanie następujących wniosków:

1. Przeżywalność nowo powstałych przedsiębiorstw jest rezultatem oddziaływania różnych czynników o charakterze behawioralnym, organizacyjnym i finansowym.

2. Wykazano bardzo silny związek między stopniem przeżywalności przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności a odsetkiem nowo powstałych przedsiębiorstw charakteryzowanych przez czynniki związane z ich organizacją, to jest sposób powstania przedsiębiorstwa, formę organizacyjno-prawną oraz zatrudnienie pracowników najemnych. Większa przeżywalność nowo powstałych przedsiębiorstw związana jest z podmiotami tworzącymi całkowicie nowe czynniki produkcji i miejsca pracy, które prowadzone są przez osoby fizyczne oraz w których nie ma zatrudnionych pracowników najemnych.
3. Stopień przeżywalności przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności jest silnie lub bardzo silnie powiązany, w kierunku dodatnim, z takimi cechami, jak odsetek nowo powstałych przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby w wieku 30–49 lat oraz osoby, dla których tworzone przedsiębiorstwo stanowi pierwszą pracę. Zauważyć można również umiarkowaną siłę związku między przeżywalnością a odsetkiem nowo powstałych przedsiębiorstw kierowanych przez osoby legitymujące się wykształceniem średnim lub wyższym. Zwiększenie wartości wskazanych cech powoduje zwiększenie stopnia przeżywalności.
4. Wśród czynników finansowych silny wpływ na stopień przeżywalności przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności miało finansowanie działalności z innych niż kredyt bankowych źródeł finansowania oraz osiągnięcie dodatniego wyniku finansowego;

W świetle wyników przeprowadzonych badań można uznać, iż postawiona we wprowadzeniu teza o większym wpływie czynników wewnętrznych niż zewnętrznych na stopień przeżywalności przedsiębiorstw po pierwszym roku działalności została udowodniona.

Literatura

- Acs, Z.J., Armington, C., Zhang, T. (2007). The Determinants of New-firm Survival across Regional Economies: The Role of Human Capital Stock and Knowledge Spillover. *Papers in Regional Science*, 86 (3), 367–392.
- Baptista, R., Karaöz, M., Mendonca, J. (2014). The Impact of Human Capital on the Early Success of Necessity versus Opportunity-based Entrepreneurs. *Small Business Economics*, 42, 831–847.
- Beck, T., Demircuc-Kunt, A. (2006). Small and Medium-size Enterprises: Access to Finance as Growth Constraint. *Journal of Banking & Finance*, 30 (11), 2931–2943.
- Bielawska, A. (2005). Finansowanie procesu powstawania oraz rozwoju mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw. W: T. Łuczka (red.), *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Szkice o współczesnej przedsiębiorczości* (s. 62–75). Poznań: Wyd. Politechniki Poznańskiej.
- Cauchie, G., Vaillant, N.G. (2016). New Firm Survival: Isolating the Role of Founders' Human Capital in Accounting for Firm Longevity. *Journal of Human Capital*, 10 (2), 186–211.
- Czajkowska, A. (2013). Dofinansowanie bezrobotnych – potencjalnych przedsiębiorców. *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, XIV, 8 (1), 61–74.
- Dahl, M.S., Sorenson, O. (2009). The Embedded Entrepreneur. *European Management Review*, 6 (3), 172–181.
- Dunne, T., Roberts, M.J., Samuelson, L. (1989). The Growth and Failure of U.S. Manufacturing Plants. *Quarterly Journal of Economics*, 104 (4), 671–698.

- Evans, D. (1987). The Relationship between Firm Growth, Size, and Age: Estimates for 100 Manufacturing Industries. *Journal of Industrial Economics*, 35 (4), 567–581.
- Fielden, S., Davidson, M., Makin, P. (2000). Barriers Encountered During Micro and Small Business Start-up in North-West England. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 7 (4), 295–304.
- Fritsch, M. (1997). New Firms and Regional Employment Change. *Small Business Economics*, 2, 437–448.
- Gartner, W.B. (1985). A Conceptual Framework for Describing the Phenomenon of New Venture Creation. *Academy of Management Review*, 10 (4), 696–706.
- Gawryś, I. (2013). Przeżywalność i bariery funkcjonowania nowo powstałych przedsiębiorstw w okresie spowolnienia gospodarczego. *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, XIV, 8 (1), 119–132.
- Gerosky, P.A. (1995). What Do We Know About Entry. *International Journal of Industrial Organization*, 13 (4), 413–614.
- Gurgul, H., Zając, P. (2016). Zastosowanie modelu przyspieszonej porażki do analizy przeżycia małopolskich przedsiębiorstw. *Przegląd Statystyczny*, LXII, 4, 391–407.
- Hazudin, S., Kader, M., Tarmuji, N., Ishak, M., Ali, R. (2015). Discovering Small Business Start up Motives, Success Factors and Barriers: A Gender Analysis. *Procedia Economics and Finance*, 31, 436–443.
- Huyghebaert, N., Gaeremynck, A., Roodhooft, F., Van de Gucht, L.M. (2000). New Firm Survival, The Effects of Start-up Characteristics. *Journal of Business Finance & Accounting*, 27 (5–6), 627–651.
- Nehrebecka, N., Dzik, A.M. (2013). Zdolność przetrwania przedsiębiorstw w Polsce. *Wiadomości Statystyczne*, 5, 51–71.
- Lisowska, R. Ropega, J. (2010). The Barriers Related to the Process of SME Creation. *Acta Universitatis Lodzensis, Folia Oeconomica*, 242, 205–213.
- Oberschachtsiek, D. (2012). The Experience of the Founder and Self-employment Duration: A Comparative Advantage Approach. *Small Business Economics*, 39 (1), 1–17.
- Pasieczny, J., Kłobukowski, P. (2015). Bariery w działalności i rozwoju start-upów i młodych firm. W: M. Popowska (red.), *Przedsiębiorczość, jej przejawy i szanse rozwoju* (s. 40–50). Gdańsk: Wyd. Politechniki Gdańskiej.
- Raport z badania czynników sukcesu mikroprzedsiębiorstw* (2010). Fundacja Kronenberga przy Citi Handlowy przy współpracy merytorycznej Microfinance Centre, Pentor.
- Renski, H. (2014). Externalities or Experience? Localization Economies and Star-up Business Survival. *Growth and Change*, 46 (3), 458–480.
- Schitjens, V.A.J.M., Wever, E. (2000). Determinants of New Firm Success. *Papers in Regional Science*, 79 (2), 135–153.
- Shane, S., Venkataraman, S. (2000). The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research. *Academy of Management Review*, 25 (1), 217–226.
- Stam, E. (2007). Why Butterflies Don't Leave: Locational Behavior of Entrepreneurial Firms. *Economic Geography*, 83 (1), 27–50.
- Unger, J.M., Rauch, A., Frese, M., Rosenbusch, N. (2011). Human Capital and Entrepreneurial Success: A Meta-Analytical Review. *Journal of Business Venturing*, 26, 341–58.
- Zawadzka, D., Kurdyś-Kujawska, A. (2016). Przeżywalność nowo powstałych przedsiębiorstw w Polsce w latach 2003–2014. *Marketing i Zarządzanie*, 2 (43), 205–218.

FACTORS DETERMINING THE SURVIVABILITY OF NEWLY ESTABLISHED ENTERPRISES IN POLAND

Abstract: *Purpose* – identification of factors affecting the survival of newly established enterprises in Poland. *Design/methodology/approach* – it has been argued that the survival rate of newly created enterprises is more dependent on internal factors than on external factors. Among endogenous factors, the most important are the behavioural factors associated with the characteristics of the owner/manager and the access to external funding. The paper uses the results of panel data, published annually by the Central Statistical Office, covering basic information about the creation and operation conditions, development prospects of established enterprises in Poland. The research covers companies created in the years 2003–2013 and active year after the registration of business. *Findings* – the survival of newly established enterprises in Poland is a result of the interaction of various behavioral, organizational and financial factors.

Originality/value – a strong correlation was found between the survival rate of newly created enterprises and the characteristics of the person running the company. The survival rate of enterprises after the first year of activity increases with the increase in the percentage of enterprises run by young people, persons for whom the created enterprise was the first job and people with secondary or tertiary education.

Keywords: survivability, newly established enterprises, endogenous factors, exogenous factors

Cytowanie

Zawadzka, D., Kurdyś-Kujawska, A., Sompolska-Rzechuła, A. (2017). Czynniki determinujące przeżywalność nowo powstałych przedsiębiorstw w Polsce. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 4 (88/2), s. 55–65. DOI: 10.18276/frfu.2017.88/2-19.